

Hørings svar til Ombruk av byggevarer

Bakgrunn

Målsetningen må være å legge til rette for forsvarlig bruk av ombruksbyggevarer på en måte som samtidig gjør det mulig å i størst mulig grad industrialisere og kommersialisere dette. Dette krever utarbeidelse av tilfredsstillende teknisk spesifikasjoner for hver byggevare der det ikke foreligger relevant dokumentasjon teknisk spesifikasjon for nye produkter ikke kan benyttes. Dette er i stor grad løsbart innenfor rammene av dagens DOK gjennom mindre justeringer i form av presisering av hvem som defineres som produsent/hva som defineres som omsetning av ombruksbyggevarer og krav til dokumentasjon. Det foreslås derfor en variant av alternativet som beskrives i Høringsnotatets kapittel 5.1.4 hvor det også beskrives en presisering at kravet om dokumentasjon av ombrukte byggevarer ikke gjelder ved omsetningen som skjer fra ombruksbyggherre til neste ledd. Det er den som påtar seg ansvaret som produsent slik den er definert i DOK som har ansvaret for ivaretagelse av kravet at vesentlige egenskaper er dokumentert og tilgjengelig slik det i dag er definert i DOK kap. III §11. Dette er da en presisering av at transaksjonen mellom den som river og neste aktør i verdikjeden for ombruksbyggevaren ikke får status som en omsetning slik som gjeldende tolkning er i dag.

Argumentasjon for prinsippene

Det er nødvendig å definere en relevant tilfredsstillende teknisk spesifikasjon for ulike ombruksbyggevarer. Et slikt prinsipp vil skape forutsigbarhet, sikre like konkurranseforhold for alle samt å gjøre det mulig for tilsynsmyndighet å vurdere om dokumentasjonen og sikkerhetsnivået er tilfredsstillende. Alternativet til dokumentasjon iht. en tilfredsstillende teknisk spesifikasjon vil være at tilsynsmyndighet må vurdere om kravene er tilfredsstillt i hvert tilfelle av ombruk. Dette er svært omfattende og risikerer stor grad av skjønn. På sikt kan disse videreutvikles til europeisk teknisk vurdering eller harmoniserte standarder eller fusjoneres med de eksisterende harmoniserte standardene slik at CE-merke kan utarbeides på lik linje som for nye byggevarer som i dag. Ulempen er at man kanskje må dokumentere et større spekter av egenskaper enn det som er minimum for prosjektet som skal ta dette i bruk. Ulempen kan reduseres ved å ikke stille krav til dokumentasjon der byggevaren ikke har potensiell negativ påvirkning på vesentlige egenskaper.

Produsent bør defineres som den aktør som påtar seg ansvaret for å fremstille og dokumentere produktet i tråd med tilfredsstillende teknisk spesifikasjon. Slik står hvem som helst fritt til å gjennomføre dette så fremt de kan dokumentere at dette er gjort i henhold til standardene. Slik som er praksis for nye byggevarer. I praksis må denne produsenten være involvert i rivning/demontering for å påse at dette gjøres i henhold til teknisk spesifikasjon, alternativt at rivningsbyggherre og/eller rivningsentreprenør ser gevinst i dette og utfører dette i tråd med den tekniske spesifikasjonen på egenhånd. Slik vil de relevante vesentlige egenskapene kunne dokumenteres ved omsetning i neste ledd og danne grunnlaget for den endelige dokumentasjonen den som har produsentansvaret skal utarbeide.

Det vil i mange tilfeller være vanskelig å dokumentere produksjonskontrollsystemet slik det er definert i harmoniserte standarder eller europeiske tekniske vurderinger for produksjonstidspunktet da byggevaren var ny, men det vil kunne detaljeres et produksjonskontrollsystemet som definert i kapittel III i DOK for ombruksprosessen som del av de tilfredsstillende tekniske spesifikasjonene for ombruks byggevarer. Sammen med kravene til prosessen for testing og utarbeidelse av dokumentasjon vil disse sikre at de vesentlige egenskapene blir ivaretatt. Sikkerhetsnivået kan vurderes justert sammenlignet med testnivået i eksisterende harmonisert standard avhengig av byggevare.

Fremstilling av ombrukshulldekker og dokumentasjon av vesentlige egenskaper i prosjektet Oslo Storbylegevakt som eksempel

Nyproduserte hulldekker er dekket av den harmoniserte standarden NS-EN 1168 som gir mulighet til CE-merking av disse. NS-EN 1168 setter få eller ingen krav til sluttproduktet, eller prøving av produktet. Den gir prosjekteringsregler, krav til geometri og krav til produksjonsprosessen. Standarden legger ikke opp til at produktets essensielle egenskaper skal verifiseres ved prøving og statistisk analyse. Den er derfor heller ikke egnet til direkte verifisering av egenskapene hos ombrukshulldekker. Det er derfor etablert en metode for forsvarlig ombruk ved å fremstille og dokumentere de vesentlige egenskapene i tråd med regelverket så tett opptil NS-EN

1168 som mulig for å kompensere for manglende regelverk på området. I tillegg er det definert et produksjonskontrollsystem for ombruksprosessen som defineres fra rivning til ferdig bearbejdede elementer klare for montering. Ombrukshulldekkenes vesentlige egenskaper kan også være påvirket av lang tids bruk, rivningsarbeidet, og den videre fremstilling til «nye» bygningskomponenter. Disse prosessene er foreløpig ikke beskrevet i noen standard. Dokumentasjonsprosessen er forutsatt å være et kompletterende supplement til eksisterende standarder. Prosjektering av konstruksjoner med ombrukshulldekker vil fortsatt måtte utføres iht. reglene i NS-EN 1992-1-1 + NA, NS-EN 13369 og NS-EN 1168. For å svare ut resterende lovkrav. Montasje må utføres iht. NS-EN 13670 + NA. På den måten kan samsvar med Byggevareforskriften og videre relevante krav i Teknisk forskrift og Byggesaksforskriften dokumenteres.

Prinsippene som er beskrevet over dannet grunnlaget for metoden for fremstilling av nødvendig dokumentasjon ved ombruk av hulldekker fra Regjeringskvartalet til Oslo Storbylegevakt som er under oppføring av Skanska for Omsorgsbygg. Her ble Contiga definert som produsent i henhold til definisjonene i DOK med ansvaret for fremstilling av ombrukshulldekkene og nødvendig dokumentasjon. Veidekke var rivningsentreprenør på Regjeringskvartalet på oppdrag fra Statsbygg. Contiga var involvert i demonteringen av ombrukshulldekkene som ble utført av Veidekke, for å sikre at detaljer bel ivaretatt slik at de vesentlige egenskapene ble bevart og sikre at nødvendig dokumentasjon fra denne prosessen ble fremstilt og samlet inn. Dette gjorde det mulig å gjennomføre ombruket i tråd med etablert produksjonskontrollsystem og dokumentere de vesentlige egenskapene til ombrukshulldekkene ved levering til Oslo Storbylegevakt. Prosessen omfattet også revisjon av fremstilling av ombrukshulldekkene i henhold til etablert produksjonskontrollsystem utført av Kontrollrådet. Ombruket ble gjennomført som følge av en konseptutredning støttet av Enova, hvor blant annet Enova og NTNU har vært involvert.

Metoden som ble utviklet og lagt til grunn for ombruket fra Regjeringskvartalet til Oslo Storbylegevakt er nå utarbeidet som et utkast til en norsk standard ment som et supplement til den harmoniserte standarden for hulldekker NS-EN 1168 for punkter der denne ikke er relevant eller tilstrekkelig. Utkastet til den norske standarden kommer på høring i Q4 2021.

Som prinsipp er metoden som er benyttet på Oslo Storbylegevakt for utvikling av supplerende beskrivelser til harmonisert standard eller tilsvarende ved ombruk, overførbart til andre byggevarer. Det kan legges til rette for dette med enkle presiseringer i gjeldende DOK.

Forslag til forskriftstekst

Det bør tilrettelegges for at transaksjonen mellom den som river og neste aktør i verdikjeden for ombruksbyggevarer ikke får status som en omsetning slik som gjeldende tolkning er i dag for både ombruksbyggevarer med og uten CE merke. Det bør også legges opp til at de tilfredsstillende teknisk spesifikasjonene på sikt kan få status som harmonisert standard eller EAD. Formuleringene bør derfor gjelde for både Kapittel II og Kapittel III og foreslås dermed innført i Kapittel I. De vesentlige egenskapene som skal dokumenteres deles inn i to nivåer for å minimere unødvendige kostnader til dokumentasjon av vesentlige egenskaper der dette ikke er nødvendig ut i fra kravene til egenskaper som for byggverket der disse skal benyttes. De ulike nivåene må defineres i den tilfredsstillende tekniske spesifikasjon for den enkelte byggevarer.

Kapittel I § 3 Definisjon av omsetning av byggevarer som skal ombrukes

Den som eier et rivningsobjekt, eller den som utfører demontering på vegne av denne aktøren, får ikke automatisk status som en markedsaktør i form av produsent, dennes representant, importør og distributør for en byggevarer som senere vil bli ombrukt. Eventuell overføring av byggevarer fra denne aktøren til neste aktør i verdikjeden for byggevarer som skal ombrukes, har dermed ikke status som en omsetning etter denne forskriften. Det er den som påtar seg ansvaret som produsent av ombruksbyggevarer som skal sørge for at vesentlige egenskaper til byggevarer er dokumentert og at tilfredsstillende produktokumentasjon er tilgjengelig før byggevarer omsettes, markedsføres, distribueres eller brukes i et byggverk.

Kapittel I § 4 Krav til omsetning av byggevarer som skal ombrukes

Byggevarer som tas ut av et byggverk og skal brukes på nytt (ombruk) kan kun omsettes av produsent, dennes representant, importør og distributør, hvis

1. byggevarer er egnet til det den markedsføres eller selges til, og
2. byggevarer oppfyller kravene fastsatt i en tilfredsstillende teknisk spesifikasjon.

En tilfredsstillende teknisk spesifikasjon kan være en harmonisert standard eller en europeisk teknisk vurdering. Hvis det ikke finnes en harmonisert standard eller europeisk teknisk vurdering, skal byggevarer oppfylle kravene

fastsatt i

1. en norsk standard, godkjenning eller merking, eller
2. en standard, godkjenning eller merking i et annet EU- eller EØS-land, som oppfyller kravene på samme nivå som en norsk standard, godkjenning eller merking. Byggevarer skal ikke utgjøre en alvorlig risiko for helse, miljø eller sikkerhet.

De vesentlige egenskapene deles inn i to nivåer:

- Nivå 1 - Basis: Hovedfunksjon og resterende levetid
- Nivå 2 – Supplerende: krav til spesielle egenskaper

Nivå 1 – Basis skal alltid dokumenteres. Relevante egenskaper i Nivå 2 – Supplerende dokumenteres for byggverk der det er krav til disse.

Byggevarer som skal ombrukes og ikke vil ha potensiell negativ påvirkning på følgende vesentlige egenskaper, er unntatt kravet om dokumentasjon:

- Mekanisk motstandsevne og stabilitet
 - Brannsikkerhet
 - Hygiene, helse og miljø
 - Sikkerhet og tilgjengelighet ved bruk
 - Vern mot støy
 - Energijøkonomisering og varmeisolering
 - Bærekraftig bruk av naturressurser.
-